

Kjak

Richard Danielsen

Tað, sum var frá upphavi

Annar partur

Eg nevndi seinast at Biblian vísir á orðið, sum nakað ið hevur ógvuliga stóran týdning.

Sálmur 138,2 sigur: "Eg tilbiði, vendur móti heilaga templi Tínum, og meir enn øllum prísi eg navni Tínum fyri náði og trúfesti Tína; tí dýrt hevur Tú gjørt orð Títt, meir enn alt navn Títt."

Orðið hevur altíð verið,

og orðið er Gud. Men orðið var eisini hjá Gudi. Orðið er Kristus, Sonurin. Í Honum var lív, og lívið varð ljós menniskjana. Her er alt, sum hevur týdning: Gud hin ævigi, sum skapti heimin við orði sínum. Her er Sonurin hin ævigi identiskur við Gud. Her er lívið, og her er ljósið. Doyparin sigur: "Hitt sanna ljósið, tað, sum lýsir yvir øll menniskju, skuldi nú koma í heimin." Jesus segði sjálvur: "Eg eri vegurin, sannleikin

og lívið." Er tað ikki júst hetta, okkum menniskjum tørvar. Okkum tørvar ein veg at ganga eftir, okkum tørvar at hoyra sannleikan, og okkum tørvar lív. Hesi trý gevar Harrin Jesus Kristus okkum við orði sínum. Síðani kemur skriftin við einum vitnisburði frá Jóhannes doyparanum: "Hesin er Hann, sum eg segði um: Tann, ið kemur eftir meg, er komin undan mær, tí Hann var, áðrenn eg.

Av fylling Hansara hava vit øll fingið, og tað náði yvir náði. Tí lógin varð givin við Mósesi; náðin og sannleikin eru komin við Jesusi Kristi. Eingin hevur nakrantíð sæð Gud; hin einborni Sonurin, sum er í fangi Faðirsins, hevur kunngjørt Hann." Jóh.1,18 .Nei, eingin hevur nakrantíð sæð Gud. Hesin veldigi Andin, sum onga byrjan hevur og ongan enda, hvør kann fata hann, men, sum eg byrjaði við, orð Guds

loysir hetta mysterium, við tí opinbering tað gevar okkum og frelsir okkum úr vegloysi, lygn og deyða. Um vit ikki áttu orðið, trúðføstu lyfti Guds, høvdu vit verið illa stødd. Og tey, sum vraka skriftirnar, eru illa stødd. Tey hava onga kós, tí tey hava ongan veg, tað er av sonnum ein døpur tilvera. Tey eiga ongan sannleika, sum tey kunnu byggja á, og byggja tí lív sítt á lygn, og tey eiga einki veruligt lív

og stevna tí ímóti ævigum deyða. Tað er ræðuligt. Eg takki Gudi fyri, at eg kann byggja lív mítt á sannleika, ikki tí eg eri so klókur, men tí Gud elskaði meg so høgt, at hann boygdi seg niður og opinberaði sannleikan fyri mær við orði sínum um Harran Jesus Kristus, sum er Vegurin Sannleikin og Lívið.

Framhald

Hjalmar P. Petersen

Eitt Málráð – Nakrar viðmerkingar

Eitt føroyskt Málráð skal stovnast. Helst er hetta fint, so leingi talan er um eitt Málráð, sum virðir teir fyra málførleikarnar: *at tosa, at lurta/skilja, at lesa og at skriva*.

Aftur at hesum skal Málráðið arbeiða út frá, meini eg, tí veruleika, at føroyskt er eitt miðskandinaviskt mál. Í hesum liggur fylgjandi. Tey norðurlendsku málini verða flokkað í oyggjaskandinavisk og fastlandsskandinavisk mál. Her verður sagt, at føroyskt er oyggjaskandinaviskt, tí tað hevur ymiskt syntaktiskt felags við íslendskt. Hini norðurlandamálini, danskt, svenskt og norskt eru fastlandsskandinavisk.

Men føroyskt er ikki eitt oyggjaskandinaviskt mál. Flokkingin er skeiv, og tað er tí, tað stundum hevur bæði oyggjaskandinaviska syntaks, stundum fastlandsskandinaviska og stundum bæði. Eitt dømi um hetta síðsta er tann ópersónliga,

passivkonstruktiónin: *Í gjár varð dansað umborð á skipinum*. Henda setningin hevur føroyskt felags við íslendskt, men um eitt *tað* er í setninginum: *Í gjár varð tað dansað umborð á skipinum*, gongur føroyskt saman við teimum fastlandskandinavisku málunum. Hetta eina dømið fer at duga. Tað vísir, at føroyskt loyvir bæði oyggjaskandinaviskari og fastlandsskandinaviskari syntaks. Tað er tí ymiskt er niðurarvað, annað er lænt sum úrslit av tvímælisstøðuni. Úrslitið er, at føroyskt er í vissum førum kompleksari enn danskt t.d. og íslendskt, har komplekst merkir, at tað tekur longri at lýsa; sbr. tvær ópersónligar, passivar konstruktiónir í føroyskum, ein í hinum.

Føroyskt skal flokkast sum eitt miðskandinaviskt mál, og tað er ikki bara syntaktiskt, at føroyskt best flokkast sum eitt miðskandinaviskt mál. Eisini tá ið talan er um málrøktina; hugburðin til

lán og hvussu nógv lán eru í málinum. Og hetta skal endurspeglast í endamálsorðingini til Málráðið. Sum er, ger tað tað ikki.

Neyvari sagt. Tað, sum skal endurspeglast í endamálsorðingini er: (1) at teir fyra málførleikarnir *at tosa, at lurta/skilja, at lesa og at skriva verða* virdir; (2) at føroyskt er eitt miðskandinaviskt mál, bæði syntaktiskt, men eisini viðvíkjandi lánun; (3) at málrøktin ikki er so stang í Føroyum sum í Íslandi og (4) at føroyingar eru tvímæltir, fleiri enntá fleirmæltir (føroyskt, danskt og enskt).

Hetta alt førir m.a. við sær, at stavsetingarorðabókin, ætlanin er at gera, ikki bara skal skráseta nýkomin føroyskt orð. Málráðið og tað/tey fólk, sum har fara at arbeiða, skulu ikki skráseta nýkomin føroysk orð. Skrásetast skulu NÝKOMIN ORÐ Í FØROYSKUM og málilskur, nýggjar bendingar og syntaks. Dømi um eitt

nýkomið orð í føroyskum er: *uppmerksemi*, sum eg sá á Vágaportalinum fyri stuttum. Eitt annað er so *wikileaks*. Eitt triðja (ikki so nýtt) er: *fjeppari*. Dømi um nýggja syntaks, sum er í ferð við at taka seg upp, er nýtslan av *koma* í framtíðarmerking, t.e.: *eg veit ikki, um hann kemur at spæla aftur* fyri: *fer at spæla aftur*. Dømi um ein annan bendingarflokk er: *ein mýra*, sum bendist sum *kona* í eintali, men sum *hurðar* í fleirtali; t.e. talan er um eina blandbending. Annað dømi er blandbendingin av *hobby*. Bundið í eintalið er tað *hobbyið* = *barnið*. Óbundið í eintali bendist tað sum *dømi* = *hobby*.

Eyðvitað kann Málráðið vera við at útvikla eitt yrkismál, men tað skal ikki vera so forgjørt og langt frá málveruleikanum, sum fleiri dømi hava verið um í Føroyum sum úrslit av einari forstokkaðari málrøkt. Her er tað, at eg aftur vísi til, at teir fyra málførleikarnir skulu

respekterast. Allir teirra. Og flokkingin av føroyskum ímillum norðurlandamálini. Tað nyttar ikki at gera eitt yrkismál sum tað, sum er í alisfrøðibókum ella koyribókini og onkrari læknabók og sum mangan endurspeglast í Føroysk orðabók. Her er talan um eitt mál, sum fólk ikki skilja, tí tað er fyllt við fremmandum orðum. Hesi fremmandu orðini síggja út sum føroysk, t.d. *ástig* fyri *pedalur* (Føroysk orðabók), men tað groteska er, at málrøktin hevur megnað í hesum føri at skapa eitt fremmant orð, meðan tað innlænta orðið ikki er fremmant. Eg skilji tá eitt fremmant orð sum 'eitt orð sum málbrúkarin ikki skilir'. Og tá er tað, at mann aftur fer at hugsa um málførleikarnar, har ein er: *at lurta/skilja*. Tó er tað ikki altíð, at málrøktin er so óheppin sum omanfyri. Nýorð verða brúkt, sum eitt nú *bókmentir* vísir og fleiri onnur, sum J. Jacobsen gjørdi.

Ansast má eftir, at skil er í lóggávuni. Málið er eitt tól, sum skal brúkast og Málráðið skal virka fyri, at fólk sleppa at brúka eitt flótandi mál, ikki eitt stirvið grótføroyskt mál.

Sum sagt, skil skal og má vera í lóggávuni. Hon má ikki vera so fullkomiliga høpisleys sum Navnalógin, ið fullkomiliga, í strangasta formi sínum, sá burtur frá gomlum uppkallingarsíði í Føroyum og yvirhøvur føroyskari navnagávu, tí hon varð gjørd eftir viljanum hjá teimum fáu.

Fer Málráðið at arbeiða soleiðis, er tað betur ókomið. Fer tað at arbeiða eftir einum leisti, har tað virðir føroyskt sum miðskandinaviskt við tí, sum tað inniber, fer tað at fungera. Og um ymiskar áskoðanir fáa rúm í Málráðnum.